

Jacek Kozielowicz

Glosa do wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego z 30 października 1996 r. III SA 640

Palestra 41/3-4(471-472), 252-255

1997

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

**■ Glosa do wyroku
Naczelnego Sądu Administracyjnego
z 30 października 1996 r.**

III SA 640/95

Teza głosowanego wyroku brzmi:

Obrót wierzytelnościami uznany, w świetle art. 7 ust. 1 pkt 2 ustawy z 8 stycznia 1993 r. o podatku od towarów i usług oraz o podatku akcyzowym (Dz.U. Nr 11, poz. 50 z późn. zm.), za usługę bankową i zwolniony przedmiotowo od podatku VAT, a jednocześnie na podstawie art. 3 ust. 1 pkt 5 lit. a ustawy z 31 stycznia 1989 r. o opłacie skarbowej (Dz.U. Nr 4, poz. 23 z późn. zm.) w brzmieniu nadanym 5 lipca 1993 r. zwolniony jest również od opłaty skarbowej.

Notowany na giełdzie Bank Rozwoju Eksportu S.A. zaskarżył do Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie wymierzenie mu stosownej opłaty skarbowej od nabytych wierzytelności. Sprawa wpłynęła do Sądu w 1995 roku i nadano jej sygnaturę III SA 640/95. Wyrok zapadł 30 października 1996 roku, uznano zasadność skargi i uchylono decyzje organów zarówno pierwszej jak i drugiej instancji. Omawiana sprawa budzi zrozumiałe zainteresowanie w środowisku bankowym. Dlatego pragnę przybliżyć i skomentować jej jurydyczne argumenty.

Z zebranego materiału dowodowego wynika, iż BRE S.A. nabył, w drodze umowy przelewu, wierzytelności od Przedsiębiorstwa Techniczno-Handlowego „Hydrex” spółki z o.o. wierzytelności wobec Skarbu Państwa w wysokości 19 400 złotych.

Z tytułu zawartej umowy II Urząd Skarbowy Warszawa-Śródmieście wydał decyzję ustalającą opłatę skarbową w wysokości 390 złotych. Z lektury uzasadnienia wyroku wynika, iż Urząd Skarbowy działał na podstawie art. 1 ust. 1 pkt 2 lit. a ustawy z 31 stycznia 1989 (Dz.U. z 1989 Nr 4, poz. 23 z późn. zm.) o opłacie skarbowej.

U podstaw takiego stanowiska leży założenie, iż wierzytelność jest prawem majątkowym, a stosownie do treści art. 510 k.c. jej przelew może nastąpić w drodze umowy sprzedaży, zamiany, darowizny lub innej umowy zobowiązującej do przeniesienia. Za takim poglądem przemawia również odpłatny charakter umowy. Z tej racji umowa przelewu wierzytelności stanowi umowę sprzedaży praw majątkowych.

Zapatrywanie organu podatkowego budzi moje zdumienie, bowiem brak jest podstaw prawnych do jego lansowania. Wydaje się przy tym, iż ów argument jest jedynie wynikiem nieporozumienia. W tym miejscu godzi się podkreślić, iż umowa przelewu wierzytelności ma charakter konsensualny. Jej istota polega na przeniesieniu wierzytelności z wierzyciela na osobę trzecią. Kierując się wskazanymi przesłankami dostrzegam gruntowną różnicę między cesją, a czynnością prawną (np. umową sprzedaży). Instytucja cesji umożliwia jedynie obrót cywilny. Toteż stanowi ona sposób nabycia prawa, który *de facto* nie rodzi odpowiedzialności podatkowej. Niewątpliwie inaczej jest w przypadku tytułu nabycia, który powoduje powstanie obowiązku podatkowego w zakresie opłaty skarbowej. Na tle tych rozważań umowa przelewu w rezultacie nie wywołuje transpozycji w sferze prawa własności. Skoro tak, to nie podlega opłacie skarbowej.

Niezależnie od wyżej podniesionych wywodów, wskazany przepis prawny (art. 1 ust. 1 pkt 2 lit. a) cyt. ustawy nie jest trafny, a zatem nie może stanowić skutecznej podstawy rozstrzygnięcia. Unormowanie to wysławia ogólną zasadę podlegania czynności cywilnoprawnych (umów sprzedaży oraz zamiany rzeczy i praw majątkowych – przyp. moje J.K.) opłacie skarbowej.

Wymaga podkreślenia, iż wbrew zapatrywaniu przez organ podatkowy, rzeczona sprawa powinna być rozpatrywana na gruncie art. 3 ust. 5 lit. a ustawy o opłacie skarbowej.

Powołany przepis zwalnia od uiszczenia opłaty skarbowej czynności cywilnoprawne (umowy sprzedaży, dzierżawy, poddzierżawy, najmu, podnajmu) zawierane przez podatników wymienionych w art. 5 ustawy o podatku od towarów i usług oraz o podatku akcyzowym (Dz.U. z 1993 Nr 11, poz. 50 z późn. zm.). Dyspozycja art. 5 cyt. ustawy, *in principio* wyróżnia podatników podatku od towarów i usług oraz podatku akcyzowego. Mianowicie podatnikami są osoby prawne, jednostki organizacyjne, nie mające osobowości prawnej, oraz osoby fizyczne, mające siedzibę lub miejsce zamieszkania na terytorium RP (kryterium podmiotowe). W tym samym przepisie *in fine* mowa jest o wykonywanych przez nich we własnym imieniu i na własny rachunek czynnościach, polegających na sprzedaży towarów i świadczeniu odpłatnych usług, w sposób częstotliwy lub jednorazowy (kryterium przedmiotowe).

Nie powinno budzić wątpliwości, iż przepis art. 3 ust. 1 pkt 5 lit. a ustawy o opłacie skarbowej jest zintegrowany przedmiotowo z przepisem art. 7 ust. 1 pkt 2 ustawy o podatku od towarów i usług oraz o podatku akcyzowym. Wymaga podkreślenia, iż art. 7 ust. 1 pkt 2 zwalnia od podatku od towarów i usług oraz od podatku akcyzowego świadczenie usług wymienionych w załączniku nr 2 do tej ustawy.

Wymienia on pod pozycją 13 usługi w zakresie finansów i ubezpieczeń. Kontynuując ten tok rozumowania, należy odwołać się do klasyfikacji usług GUS – „Zeszyty Metodyczne GUS”, Nr 57 z 1985 roku. Z lektury tej publikacji wynika, iż w gałęzi 94 określonej jako usługi finansowe, wprowadzono podbranżę 94701 o nomenklaturze usługi bankowe, w skład których wchodzi działalność polegająca na zakupie wierzytelności, ich odsprzedaży oraz windykacji we własnym imieniu i na własny rachunek, a także pośrednictwo z tym związane. W konkluzji stwierdzić należy, iż usługi finansowe obejmują swoim zakresem również usługi bankowe, a zatem także obrót wierzytelnościami.

Z przytoczonych wyżej względów nie podzielam stanowiska Izby Skarbowej w Warszawie, która błędnie przyjęła, iż ze zwolnienia od opłaty skarbowej korzystają wyłącznie umowy sprzedaży wierzytelności, dokonywane w ramach usług bankowych przez uprawnione podmioty. Pogląd ten jest dowolny, bowiem w niniejszej sprawie mamy do czynienia z obrotem wierzytelności, który polega *notabene* na ich zakupie, odsprzedaży oraz windykacji lub pośrednictwie.

Wyżej wskazane wywody skłaniają do wniosku, iż nie podlegają opłacie skarbowej umowy sprzedaży, dzierżawy, poddzierżawy, najmu oraz podnajmu, jeżeli są one zawierane przez podatników podatku od towarów i usług, stosownie do okoliczności wymienionych w art. 5 ustawy o podatku od towarów i usług oraz podatku akcyzowym. Zwolnienie to posiada charakter podmiotowo-przedmiotowy.

Zapatorywanie to wydaje się słuszne, bowiem stosownie do wykładni celowościowej, wyżej wskazane czynności cywilnoprawne skutkują niezastąpieniem obowiązku podatkowego w zakresie opłaty skarbowej, skoro podlegają podatkowi od towarów i usług. Stwierdzenie to posiada swój walor jurystyczny w postanowieniach przepisu art. 3 ust. 1 pkt 5 lit. a ustawy o opłacie skarbowej. Przepis ten, jako rozwiązanie prawne o charakterze wyjątkowym, musi być interpretowany ściśle bowiem stanowi on niewątpliwie odstępstwo od ogólnej zasady podległości podatkowej w zakresie opłaty skarbowej.

Niezależnie od wyżej podniesionych racji, nie mogą nam umknąć z pola widzenia postanowienia Prawa bankowego. Mianowicie w myśl art. 4 prawa bankowego do podstawowej działalności banków należy gromadzenie środków pieniężnych, udzielanie kredytów i pożyczek pieniężnych oraz przeprowadzanie rozliczeń pieniężnych. Toteż nabycie wierzytelności stanowi niewątpliwie formę gromadzenia środków pieniężnych i należy do podstawowej działalności banków. Skoro tak to na podstawie art. 7 ust. 1 pkt 2 ustawy o podatku od towarów i usług oraz podatku akcyzowym rzeczona usługa bankowa jest zwolniona od podatku VAT. W rezultacie umowa przelewu wierzytelności nie podlega opłacie skarbowej, co znajduje swoje uzasadnienie w unikaniu

podwójnego opodatkowania. Dla porządku należy dodać, iż stosownie do treści art. 509 § 2 kodeksu cywilnego na nabywcę przechodzą wraz z wierzytelnością prawa, a w szczególności roszczenie o zaległe odsetki i karę umowną.

Z wyżej wskazanych względów autor aprobuje wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie.

Jacek Kozielowicz